

Erhvervsøkonomisk litteratur

Af Erik Johnsen

Almen erhvervsøkonomi/videnskabsteori

Når en disciplin er ved at ændre idégrundlag, er det naturligt, at dens udøvere i denne ændringsproces forsøger at finde en overordnet referenceramme, hvori disciplinens eksisterende basale målsætninger, begreber og metoder kan suppleres med andre og herefter indgå i en ny og større sammenhæng.

En naturlig referenceramme for de forskellige deldiscipliner, man arbejder med i Handelshøjskolesammenhæng, er naturligvis den almindelige videnskabsteori, eller måske bedre videnskabsteoriene, for på det overordnede niveau er man naturligvis heller ikke enige om, hvad videnskab er eller bør være.

Dette hindrer dog ikke, at erhvervsøkonomer, der arbejder med en ændring af deres metier, fordyber sig i videnskabsteori for ved dennes hjælp at nå frem til nye formuleringer af erhvervsøkonomiens til enhver tid værende grundlæggende funktion.

En af Skandinaviens aktive forskere på dette område er ekon.dr. Inge-man Arbnor. For et dansk publikum er han kendt fra en introducerende artikel sammen med Tommy Bergkvist i *Erhvervsøkonomisk Tidsskrift*, 1974, pp. 117, betitlet »observatør-aktør«, samme titel som

forfatterens bog, som i 1975 udkom på Branner & Koch's Forlag i serien Lederskabet, Deres management bibliotek (283 sider). Artiklen og bogen giver, navnlig baseret på en meget nøje gennemgang af de herskende retninger i moderne videnskabsteori, en basis for aktionsforskning og en hertil knyttet hermeneutisk metodik. Denne holdning til erhvervsøkonomisk forskning giver sig udslag i samme to forfatteres doktorafhandling, *Byggvaruhandelns anpassningsproblem*, og den hertil knyttede metodefremstilling, *Ett avhandlingsprojekt och dess genomförande*, eget forlag men udsendt i Metodeforskningsgruppens skriftserie. Afhandlingen er en analyse af, hvorledes praktiske forretningsfolk oplever deres problemer (tilpasningsproblemer), og disputatsen kanoniserer, at hermeneutisk metode og kvalitativ tænkning nu har vundet borgerret også i erhvervsøkonomisk forskning på lige fod med de klassiske kvantitative metoder og naturvidenskabeligt prægede problemstillinger. Hermeneutikken eller fænomenologien står for en holdning, der tilstræber forståelse gennem dialog med vægt lagt på den proces, der fører til forståelse. Den er tolkende, humanistisk, adfærdsorienteret og kreativ.

Spørgsmålet er herefter, hvorledes man kan pædagogisere disse forståelsesmæssige synspunkter. Det sker i Arbnor's terminologi ved at arbejde aktivt med videnskabsteori på en sådan måde, at man selv som læser »vokser« og ikke blot »læser eller absorberer«. Hermed er argumentationen for Ingeman Arbnor, *Vetenskapsteoretiska bilder*, Liber Läromedel, Lund, 1976, 111 sider, klar. Bogens målsætning er at udvikle den studerendes forståelse for sin egen disciplins forhold til samfundet og til videnskaben i almindelighed. Den indeholder derfor en meget omfattende begrebsdannelse, som på genial kreativ vis er fremstillet ved en lang række tegninger i samspil med Peter Broberg og Ulf Kadefors. Indholdet er ganske kortfattet: Videnskab hvad til hvem, og Hvem er jeg, Gestalter og former, Verden og vi, Vi og verden, Vi og vor virkelighed, Udviklingen som en billedbog, Billeder af og i samfundet, At reflektere, At finde en stil, At vokse, samt et fyldigt index og et skub frem i den videre litteratur.

Det kan være vanskeligt at foretage nogen egentlig vurdering af denne kortfattede men instruktive billedbog ud over at meddele, at den med held har været anvendt i faggruppen Videregående metodelære på cand.merc. studiet ved Handelshøjskolen i København.

En spændende og langt mere omfattende fremstilling af den til erhvervsøkonomien knyttede metodelære er Ingeman Arbnor og Björn Bjerke, *Företagsekonomisk Metodlära*, Studentlitteratur, Lund, 1977, 460 sider.

Denne fremstilling, som også anvendes i en mere grundlæggende undervisning, er opbygget i 9 afsnit. Det første er en gennemgang af metodelæren som disciplin, hvor forfatterne satser på den analytiske synsvinkel, systemvinklen og aktørsynsvinklen.

Disse tre angrebsvinkler behandles i hvert sit afsnit baseret på dels en ajourført litteratur og dels på de tanker, der er nedlagt i ovenfor omtalte »Vetenskapsteoretiska bilder«.

Der er tale om en instruktiv beskrivelse af, hvad det vil sige, at analysere i erhvervsøkonomisk sammenhæng, hvad det vil sige at arbejde i og med et system, og hvad det vil sige at drive aktionsforskning.

Et særligt afsnit behandler teknikker i forbindelse med de tre synsvinkler, hvorledes foregår en undersøgelse ud fra hver af disse måder at se tingene på, og hvilke specielle teknikker knytter der sig hertil, f.eks. i form af udvalg, dataindsamling, måling, vurdering og hvilken form for objektivitet er det muligt at fremarbejde.

Tre afsnit behandler så anvendelse af henholdsvis analyse, system og aktion på en række konkrete større og mindre cases. Bogen slutter med en diskussion af de anlagte metodesynsvinkler, de kritiseres, modificeres og forfatterne peger på, hvorledes de selv mener, man kan udvikle en metodelære inden for disciplinen Almindelig erhvervsøkonomi.

Det er en fremstilling, som aktivt arbejdende teoretikere bør tage stilling til, den er naturligvis ikke modsigelsesfri, og der er langt fra tale om nogen færdig metodedisciplin, som opfylder alle normale krav til »videnskab«, men det er en provokerende og meget inspirerende samt en professionel dygtigt fremarbejdet spydspids, som varsler nye tider for en erhvervsøkonomisk disciplin, som mange har troet kun har kunnet gøres til genstand for marginale ændringer i de axiomer, den er opbygget på, og i dens begrebsdannelse og metodik.

I al sin kompendieagtige ufuldkommenhed er der tale om en betydelig tekst.